

de economische conjunctuur in België ⁽¹⁾

Het is een open deur intrappen te wijzen op de internationale verbondenheid van de Belgische economie. Een gevolg van de grote afhankelijkheid van het buitenland is dan ook dat de economische conjunctuur in België in belangrijke mate de invloed ondergaat van de conjunctuur bij de afnemers van de Belgische producten. Dit verklaart waarom wij dit overzicht aanvangen met een schets van de economische conjunctuur in de belangrijke westerse landen.

De E.E.G. nam in 1967 63 % van de Belgische uitvoer voor zijn rekening ². Vooral belangrijk zijn Nederland, de Bondsrepubliek en Frankrijk met respectievelijk 21 %, 20 % en 18 % van de globale uitvoer. Italië komt op de laatste plaats met 4 %. Voor de conjunctuur in België zijn de vooruitzichten over de bedrijvigheid in de buurlanden dan ook van bijzonder gewicht.

Van de E.E.G.-landen is de Bondsrepubliek het enige waar de industriële productie in 1967 gedaald was beneden het peil van het vorige jaar. Ook het bruto nationaal produkt was er licht gedaald. De recessie ruimde in het tweede halfjaar van 1967 de baan voor een herneming die echter tot heden op het niveau van de partikuliere vraag (verbruikers) aarzelend is gebleven. Nog niet lang geleden deed zich in de Bondsrepubliek het eerder uitzonderlijk verschijnsel voor dat de minister van economische zaken, Dr Schiller, de vakbonden aanmaande hoger looneisen te stellen. Uitzonderlijk is ook dat in dit land de gezagdragers zich ernstige zorgen maken over het bestendig overschot op de handelsbalans.

In Frankrijk heeft de industriële productie, na stagnatie in 1967, tijdens het eerste kwartaal van dit jaar een forse stijging ondergaan. De herneming werd onderbroken door de grote staking in mei en juni zodat de deskundigen schatten dat het B.N.P. (Bruto Nationaal Produkt) dit jaar slechts zal stijgen met 3,5 % tegen 5 % vóór de staking en 4,4 % verleden jaar.

Een gevolg van de staking is dat de lonen gestegen zijn met ca 11 %. De vraag is of de loonstijging zal leiden tot prijsstijgingen of zal opgevangen worden door hogere productie en inschakeling van de voorhanden ruime arbeidsreserve. Voor de handelspartners van Frankrijk is het verder zeer belangrijk of de afwijkingen van de vrijhandel (kontingentering van invoer van be-

paalde goederen o.m. textiel; exportsubsidies) waar-toe dit land zijn toevlucht nam, werkelijk van tijdelijke aard zullen zijn.

Een bijkomende onzekerheid is dat de meigebeurtenissen de positie van de Franse frank hebben verzwakt. Bepaalde kringen houden het niet voor onmogelijk dat de Franse regering naar het middel van de devaluatie zou grijpen om tot een evenwicht te komen in de economische verhoudingen tot het buitenland ³.

In Nederland is de expansie sinds het midden van 1967 krachtiger geworden. De expansie steunde in een belangrijke mate op de uitvoer. In de eerste vijf maanden van dit jaar steeg de uitvoer met 15 % en de invoer met 12 %.

Sinds enkele maanden bedraagt de werkloosheid minder dan het verleden jaar bereikte peil. Het aantal te begeven betrekkingen was op 1 juli jl. hoger dan verleden jaar.

De Nederlandse regering vreesde dat in de komende maanden de binnenlandse vraag uit de hand zou lopen. Haar voorstel om in het eerste halfjaar 1969 een loonstop door te voeren is echter gestruikeld over het verzet van de vakbonden.

De Verenigde Staten is ten gevolge van de in juni gestemde belastingsverhoging en de beperking van de stijging der federale uitgaven een periode van verminderde groei ingetreden. Het Britse weekblad 'The Economist' gewaagt zelfs van de mogelijkheid van een recessie tijdens de komende twaalf maanden ⁴. Dit pessimisme wordt niet door iedereen gedeeld.

Wat ook de toekomst brengt: langzame groei of recessie in de States, de meeste waarnemers stemmen er mede in dat de beperkende economische politiek van de Verenigde Staten de groei van de wereldhandel sterk zal drukken.

Het Verenigd Koninkrijk streeft ernaar om het deficit van de handelsbalans om te zetten in een overschot. Een gevolg voor België is dat op korte termijn de vooruitzichten voor de uitvoer niet gunstig zijn. Bij de beoordeling van de terugslag der in de Angelsaksische landen genomen deflatoire maatregelen mag echter niet

¹ Een woord van dank wens ik hier toe te voegen voor mijn kollega, de heer F. Van der Vorst, voor zijn nuttige suggesties.

² De gegevens betreffende de uitvoer hebben betrekking op de B.L.E.U.

³ Dit overzicht van de Franse economie kan vervolledigd worden met de bemerking dat de economie van de departementen Nord en Pas-de-Calais meer getroffen werd door de stagnatie dan de Franse economie in haar geheel. De herneming was ook minder uitgesproken in beide departementen.

⁴ 'The Economist' August 3, 1968: 'Does America Face Recession?'

vergeten worden dat de V.S.A. slechts 8 % en het Verenigd Koninkrijk 5 % van de Belgische uitvoer voor hun rekening nemen.

Belgische conjunctuur : uitgesproken herneming

De conjunctuurverzwakking die sedert 1964 het Belgisch bedrijfsleven kenmerkt werd in het najaar 1967 gevolgd door een geleidelijke opleving. Deze opleving heeft aan kracht gewonnen in de eerste helft van 1968. De her-

neming komt duidelijk tot uiting in de evolutie van de industriële bedrijvigheid.

Het op 28 juni 1968 door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven uitgebrachte advies over de economische evolutie bevat de volgende tabel over de groei van het bruto nationaal produkt⁵.

⁵ Sinds het opstellen van deze tekst publiceerde het N.I.S. de groeiwet voor 1967; hij bedroeg 3,5 %, dit mede ten gevolge van enkele hier niet te ontlede buitengewone omstandigheden (N.V.D.R.).

Foto : L. Van Rafelghem.

	Groeivoet van het B.N.P. (konstante prijzen)	Bron
1964	6,9 %	N.I.S.
1965	3,5 %	—
1966	2,7 %	—
1967	2,0 à 2,5 %	C.R.B. raming
1968	3,5 à 4 %	—

Terwijl het groeiritme van de industriële nijverheid (excl. de bouwnijverheid) in 1967 verminderd was met ongeveer 1 % t.o.v. het vorig jaar bedroeg de toename in de eerste vijf maanden van dit jaar 5 %. De toename was het meest uitgesproken in de staalnijverheid en in de elektriciteitsproductie. In de spinnerijen werd geen vooruitgang geboekt. Een daling deed zich voor in de bouw van gebouwen en in de steenkolennijverheid. In deze laatste bedrijfstak is de achteruitgang echter van structurele aard.

De bouwnijverheid in zijn geheel is in het eerste halfjaar gekenmerkt door een daling der bedrijvigheid. Dit is het gevolg van het feit dat de belangrijke toename van de openbare werken niet opweegt tegen de daling van de woningbouw, meer in het bijzonder de sociale woningbouw⁶. Het blijft een vraag of de recent genomen maatregelen om de woningbouw aan te moedigen nog dit jaar merkbaar zullen zijn. Het is mogelijk dat ingrijpende maatregelen nodig zijn om het tij te keren.

Gegevens over de bestellingen zijn in de Belgische economie eerder schaars. Zij verstrekken echter een aanduiding over de toekomstige evolutie van het bedrijfsleven.

Een gunstig teken is ongetwijfeld dat het indexcijfer van de bestellingen in de metaalverwerkende nijverheid (Fabrimetal) in de eerste vijf maanden van dit jaar aan courante prijzen 17 % hoger is dan in de overeenkomstige periode van verleden jaar.

Een opvallend kenmerk van de huidige evolutie is dat de herneming in België nog niet duidelijk tot het niveau der tewerkstelling is doorgedrongen. Sinds januari jl. is er een daling ingetreden van het aantal volledige werklozen doch deze daling is vrij beperkt. Volgens de telling van de Rijksdienst voor tewerkstelling op 30 juni jl. bedroeg het aantal vergoede volledige werklozen op dit ogenblik 103.023 personen, dit is 17.567 of 20 % meer dan op einde juni 1967. In vergelijking met einde juni 1964, het jaar dat de hoogconjunctuur een hoogtepunt bereikte, is de werkloosheid verdubbeld. Het aandeel van de werklozen bereikt thans 4,8 % van de loontrekkenden.

⁶ In het reeds geciteerde advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven spreekt de Bedrijfsraad voor het Bouwbedrijf de verwachting uit dat het gebouwde volume in 1968 10 % lager zou kunnen zijn dan in 1967.

Een aspect van de werkloosheid dat de aandacht op-eist is dat in vergelijking met 1964 de werkloosheid thans bepaalde provincies meer treft.

Einde juni 1968 bedroeg het aandeel van de vergoede volledig werkloze mannen in het geheel der weddetrekkende mannen voor het land 4,5 %. De verhouding in Henegouwen bedroeg 5,1 %, in Luik 7,5 % en in Limburg 6,2 % (West-Vlaanderen 4,2 %). In 1964 was de regionale spreiding van de werkloosheid veel geringer. Op dit ogenblik bedroeg de hoogste verhouding 3,2 % in Oost-Vlaanderen t.o.v. een nationaal gemiddelde van 2,5 %.

Wat de vrouwelijke werklozen betreft waren de regionale verschillen nog groter.

De regionale verschillen in de werkloosheid zijn een verschijnsel dat zich ook in Nederland en Frankrijk voordoet en ook in deze landen wordt uitgezien naar middelen om de tewerkstelling in de probleemgebieden te vermeerderen.

De Belgische buitenlandse handel gaf in de eerste vijf maanden van dit jaar blijk van grote expansie. In vergelijking met de korresponderende periode van verleden jaar is de invoer toegenomen met 14,8 % en de uitvoer met 13,3 %; zelfs in de hypothese dat dit hoge groeiritme afzwakt mag verwacht worden dat de uitvoer in 1968 met circa 10 % zal stijgen wat het dubbele is van de aangroei in 1967 (5 %).

In de conjunkturanalyses wordt algemeen onderstreept dat de herneming van het Belgische bedrijfsleven in belangrijke mate steun vond in de toename van de uitvoer. Indien de herneming verder aan intensiteit wint in Nederland en in de Bondsrepubliek, onze voornaamste handelspartners, dan zal het Belgische bedrijfsleven daar bijzonder door gesteund worden. De toekomst van de uitvoer naar Frankrijk is op dit ogenblik iets onzekerder. Het is echter niet uitgesloten dat de belangrijke stijging van de binnenlandse vraag in dit land een stijging van de invoer medebrengt als de beschermingsmaatregelen op 1 januari 1969 vervallen.

De vooruitzichten voor de uitvoer naar de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijn minder gunstig. Er mag echter niet vergeten worden dat het aandeel van beide angelsaksische landen in het Belgisch handelsverkeer veel geringer is dan het aandeel van onze buurlanden. Het grootste gevaar is hier niet de directe terugslag op de Belgische uitvoer doch de indirecte beïnvloeding door een vermindering van de groei der wereldhandel als gevolg van de deflatoire maatregelen in beide genoemde landen.

Om dit kort overzicht van de economische conjunctuur te besluiten kan men samenvattend zeggen dat de economische conjunctuur in België een spel is van licht en schaduw waar de lichtzijde echter overheerst.